

DOI : 10.33274/2079-4762-2019-46-2-45-53

JEL : J61, M50

УДК 314.74

Яковенко Ю. В.,
асистент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: yakovenko@donnuet.edu.ua

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН ТА РІВЕНЬ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

UDC 314.74

Yakovenko U. V.,
Assistant Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: yakovenko@donnuet.edu.ua

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE STATE AND THE LEVEL OF MIGRATION PROCESSES IN UKRAINE

***Мета** — проаналізувати фактори, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні.*

***Методи.** У процесі дослідження використано методи порівняння та узагальнення (для представлення інформаційних даних щодо обсягів міграційних процесів в Україні). Графічний метод використано під час наочного відображення динаміки зміни чисельності мігрантів з України та розподілу еміграції українських громадян у розрізі країн. Методи синтезу та конкретизації використано для визначення та аналізу основних факторів, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні. Методи індукції та групування використано під час узагальнення факторів, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні. Методи конкретизації та абстрагування застосовано під час визначення основних факторів привабливості та популярності країн для міграції серед громадян України.*

***Результати.** За результатами проведеного дослідження визначено основні фактори виникнення міграційних процесів в Україні. Конкретизовано перелік найбільш популярних країн для еміграції серед громадян України. Проаналізовано динаміку зміни чисельності емігрантів з України у період з 2000 по 2019 роки. Конкретизовано класифікаційні ознаки для групування факторів міграційних потоків в Україні. Запропоновано виокремлення психолого-особистісного та соціо-психологічного факторів як окремих чинників впливу на стан та рівень міграційних процесів в Україні.*

Визначено основні фактори еміграції громадян України до інших держав. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання під час формування нормативно-правової бази України і розроблення механізмів упровадження комплексу заходів міграційної політики щодо зменшення еміграційних потоків із країни та залучення іноземних мігрантів до України на державному та регіональному рівнях.

***Ключові слова:** міграція, фактор, виникнення міграційних процесів, класифікація, міграційна політика, стан, рівень.*

Постановка проблеми. В Україні впродовж десяти років спостерігається тенденція щодо зростання чисельності емігрантів. Згідно з даними Державної прикордонної служби України у період з 2001 по 2018 роки 6,3 мільйона українців назавжди покинули країну [1]. Інформаційний портал «Global Migration Data Portal» зазначає, що в період з 2010 по 2018 роки загальна чисельність емігрантів становила 5 мільйонів осіб [2].

Наявність негативних міграційних процесів в Україні не дозволяє створити сприятливі умови для економічного розвитку країни, виступає гальмівним важелем для розвитку виробничого сектору у зв'язку з дефіцитом трудових ресурсів.

Дослідження та аналіз основних факторів, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні, дозволять розробити ефективні механізми подолання негативних

наслідків та запропонувати превентивні заходи щодо мінімізації зазначеного явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню факторів, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні, присвячено низку наукових праць та досліджень. В. Чумакова зазначає, що «у науковій літературі немає однозначного визначення і розмежування понять “фактори” і “причини міграційних процесів”» [3]. Критичний огляд, класифікацію та групування факторів міграції здійснено С. О. Западнюк [22] та М. П. Бублій [4]. І. В. Бурачек визначає головною причиною зовнішньої трудової міграції економічну кризу [5]. При цьому науковець зазначає, що можливості працевлаштування на офіційному ринку праці України є незначними, зайнятість у державному секторі економіки не гарантує добробуту та забезпечення потреб відтворення робочої сили працюючого [5]. Л. М. Федоришина, О. І. Шевчук слушно зауважують, що «останніми роками спостерігається збільшення міграційного сальдо на тлі природного скорочення населення України» [6]. К. Ю. Величко, Л. Л. Носач, О. І. Печенка зазначають, що «сучасний етап міграції дещо складніший ніж попередні, оскільки, він збігся з військовим конфліктом на Сході країни, анексією Криму на тлі значного падіння економіки, причому тут має місце і міграція як переселення, і внутрішня міграція, і міграція робочої сили» [7]. Доцільно погодитися з думкою дослідників про те, що основними факторами, які сприяють міграційним процесам, є економічні, політичні, соціальні та екологічні. В. М. Шульц, Л. Г. Саркісян акцентують свою увагу саме на факторах, що є стимулами для міграції висококваліфікованих кадрів, а саме вчених. Дослідники відзначають, що міграція інтелектуального капіталу перебуває під впливом цілого спектра чинників, таких як різний рівень життя і матеріальної винагороди праці; особливості рівня безробіття у різних країнах; неможливість реалізувати потенціал у національній економіці; кращі можливості для творчості і самореалізації; невизнання результатів праці інтелектуального працівника тощо [8]. Особливості відтоку інтелекту за кордон, а також загрози, які чинять загальний вплив на економічну безпеку України досліджувалися З. В. Гбур. Дослідник зазначає, що «серед всіх факторів найбільш вагоме місце посідають економічні, оскільки

основна причина виїзду громадян України за кордон — отримання високооплачуваної роботи» [9]. А. Тимофеев акцентує увагу на наявності внутрішніх й зовнішніх чинників, які зумовлюють трудову міграцію українців. Необхідно погодитися з тим, що сьогодні для міграційних процесів в Україні характерним є явище інтелектуалізації еміграції. Окрім того, зазначене явище зберігатиметься до подолання економічної кризи [10]. На нашу думку, міграційні процеси в Україні формуються під впливом цілого комплексу факторів. Незважаючи на актуальність, проблема визначення ключових факторів виникнення міграційних процесів в Україні досліджена не повною мірою та потребує подальшого вивчення.

Мета статті — проаналізувати фактори, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сучасного суспільства, національних економік знаходиться під впливом досить значної кількості загальносвітових тенденцій та факторів. Міграція населення притаманна усім країнам. Її масштаби залежать від різноманітних факторів політичного, економічного, екологічного та соціального характеру. Деякі країни є центрами формування міграційних потоків, тобто є «постачальниками» людських ресурсів, а відповідно, інші — «отримувачами».

Варто зазначити, що у науковій літературі немає чіткого визначення та розмежування понять «причина міграційних процесів» та «фактор міграційних процесів». Для проведення достовірного аналізу факторів, що впливають на стан та рівень міграційних процесів, доцільно визначити сутність поняття «фактор міграційних процесів». Фактор — це умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища; чинник [11]. Тобто, одночасно фактор є безпосереднім каталізатором виникнення будь-якого процесу і чинником зростання, посилення впливу явища на оточуюче середовище.

У зарубіжній науковій літературі розмежовують поняття «фактори притягання» (The Pull Factors) та «фактори відштовхування» (The Push Factors). Згідно з даними Світової організації статистики, фактори відштовхування — це фактори, які змушують людину через різні причини покинути постійне місце проживання та поїхати в будь-яке інше місце [12]. До таких факторів належать низька про-

дуктивність, безробіття, погані економічні умови, відсутність можливостей для просування, виснаження природних ресурсів та наявність стихійних лих. Фактори притягання — це фактори, які приваблюють іммігрантів до проживання у певному районі або місцевості [12]. Можливість покращити зайнятість, вища заробітна плата, кращі умови праці є важливими факторами, які приваблюють здійснювати імміграцію саме в конкретну країну, район або регіон.

Європейська комісія визначає, що фактори притягання — це «фактори, які ініціюють і впливають на рішення про імміграцію шляхом виїзду до іншої країни». Фактори відштовхування — це «фактори, які ініціюють і впливають на рішення про міграцію шляхом стимулювання еміграції» [13].

Міжнародною організацією міграції конретизовано основні фактори, що впливають на стан та рівень міграційних процесів. До них належать:

1) соціально-економічні фактори (фактичні та очікувані відмінності у заробітній платі та відмінності в рівні життя, наявність можливостей працевлаштування та належний рівень зайнятості, диверсифікація сімейних ризиків, структурний попит на дешеву та експлуатаційну робочу силу в промислово розвинутих країнах);

2) політичні фактори (конфлікти, загрози особистій безпеці, політична нестабільність та порушення прав людини, поєднання конфліктів, політичної нестабільності та економічної незахищеності);

3) демографічні фактори (приріст населення, загальний коефіцієнт народжуваності, щільність, чисельність населення, частка молодих людей у загальній чисельності населення);

4) «близькість»: історичні, культурні та географічні фактори (близькість між країною — походженням та країною-пунктом призначення — історичні (минулі колоніальні зв'язки), культурні (мовні подібності) та географічні (фізична відстань) зв'язки), фактори навколишнього середовища (зміни клімату та навколишнього середовища, стихійні лиха та різке погіршення умов довкілля), фактори міграційної політики.

Враховуючи різноманітність факторів міграційних процесів, доцільним є їх визначення та групування. Результати групування факторів міграційних процесів відображено у табл. 1.

Усі фактори міграційних процесів є взаємопов'язаними. Окрім зазначених вище факторів міграційних процесів в Україні, доцільно виділити ще одну класифікаційну ознаку «за рівнем впливу на громадянина».

Таблиця 1

Фактори виникнення міграційних процесів (складено автором на основі [3, 9, 22, 23])

№ з/п	Класифікаційна ознака	Фактори виникнення міграційних процесів
1	За суб'єктивністю причин виникнення	суб'єктивні (психологічні) [22]
		об'єктивні (природні та суспільні) [22]
2	За тривалістю впливу	постійно діючі (природні умови, транспортно-географічне положення) [3]
		тимчасові (генетичний, етнічний та демографічний склад населення) [3]
		змінні (економічні) фактори [3]
3	За ступенем керуваності	фактори, які не піддаються управлінню (географічне положення та природні умови) [22]
		чинники, які підлягають лише опосередкованому управлінню (рівень економічного розвитку території, наявність соціальної інфраструктури, склад населення) [22]
		чинники, які безпосередньо можуть моделюватися державою [22]
4	За рівнем впливу оточуючого середовища	фактори, що відносяться до розвитку людини (її соціальний розвиток і природний рух населення) [3; 22]
		фактори, що відносяться до розвитку умов її життя (природно-географічні, науково-технічні, економічні; характер суспільних відносин, рівень розвитку культури та охорони здоров'я) [3; 22]
5	За ступенем дії	фактори макрорівня [3; 22]
		фактори макрорівня [3; 22]
		фактори мезорівня [3; 22]

Продовження таблиця 1

№ з/п	Класифікаційна ознака	Фактори виникнення міграційних процесів
6	За джерелом виникнення	економічні [3; 9; 22; 23]
		соціальні [3; 9; 22; 23]
		культурні [3; 9; 22; 23]
		політичні [3; 9; 22; 23]
7	За сферою прояву	народногосподарські [3]
		територіальні [3]
		галузеві та внутрішньовиробничі [3]
8	За ступенем керованості населення	керовані суспільством [3]
		некеровані суспільством [3]
9	За напрямками державного регулювання	правові [3]
		організаційні [3]
		економічні [3]
		інформаційно-пропагандистські [3]
10	За рівнем впливу на громадянина	психолого-особистісні
		соціо-психологічні

До зазначеної класифікаційної ознаки необхідно включити такі фактори міграційних процесів, як психолого-особистісні (включають особистісні переконання громадян, їх бажання та прагнення до повноправної реалізації як особистості в іншій державі) та соціо-психологічні (наявність бажань та переконань у соціумі щодо «гарантованого» зростання рівня життя у зв'язку з еміграцією до інших країн).

Проаналізувавши усі зазначені фактори, доцільно зробити висновок про те, що найбільший вплив на стан та рівень міграційних процесів в Україні здійснюють економічні, політичні, соціальні та культурні фактори. До економічних факторів варто віднести такі:

— потенційна можливість економічних суб'єктів та домогосподарств покращити своє економічне становище за рахунок зростання індивідуальних доходів у вигляді заробітної плати;

— наявність вакантних робочих місць із кращим матеріально-технічним забезпеченням;

— стабільність економічної системи суспільств країн;

— зростання попиту у країнах ЄС на низькокваліфіковану робочу силу;

— наявність диспропорцій між попитом і пропозицією на ринку праці України.

Політичні фактори охоплюють наступні:

1) міграційна політика країн-сусідів щодо прямого та опосередкованого заохочення мігрантів з України;

2) розвиненість та дієвість демократичних процесів, верховенство права та чинних законодавчих положень країн-сусідів;

3) стабільність розвитку політичних систем країн-сусідів;

4) наявність бойових дій, анексованих територій України та «сірих зон».

Соціальні фактори охоплюють: високий рівень охорони здоров'я та медичного забезпечення, наявність високого рівня життя.

Варто зазначити, що у світових та українських офіційних та неофіційних статистичних джерелах відсутні єдині дані щодо кількості громадян України, які емігрували з країни. Офіційні інформаційні дані щодо міграції громадян України Державної служби статистики розраховуються на основі відомостей про реєстрацію місця проживання фізичних осіб та, відповідно, відомостей щодо зняття з реєстрації. Тому доцільним є здійснення аналізу основних інформаційних даних щодо обсягів еміграції в Україні, зазначених у Організації Об'єднаних Націй. Дані щодо еміграції населення наведено на рис. 1.

Аналізуючи дані щодо зміни чисельності емігрантів України, доцільно зробити висновок, що загальний обсяг емігрантів є динамічно змінним. У період з 2000 по 2010 роки спостерігалася тенденція до зменшення чисельності емігрантів України на 709 тис. осіб у абсолютному вираженні та на 12,83 % у відносному. Основною причиною зменшення чисельності мігрантів стала стабілізація еко-

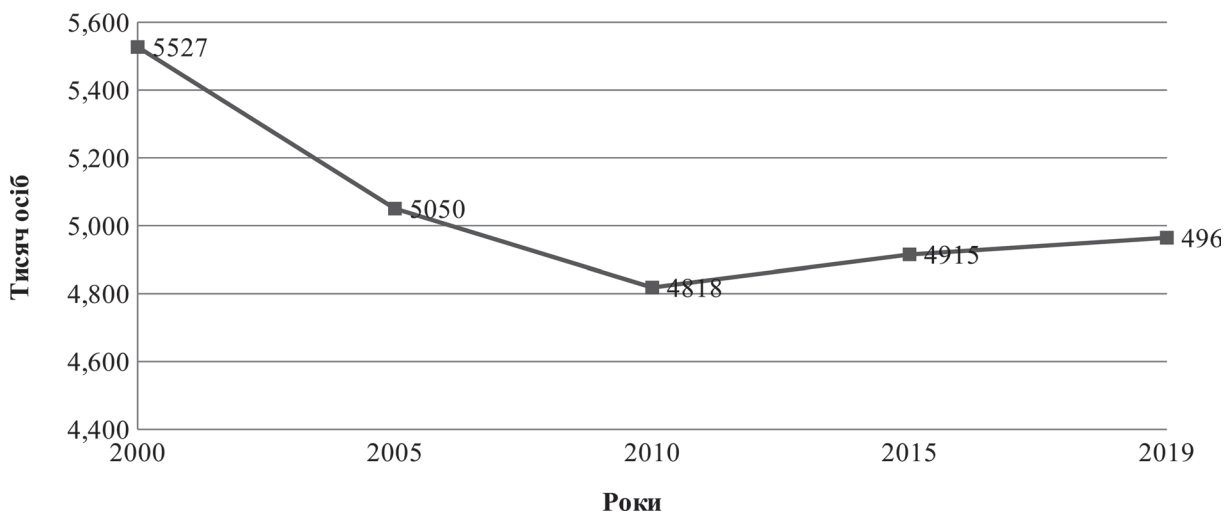

Рис. 1. Динаміка зміни чисельності емігрантів з України з 2000 по 2019 роки
(складено автором на основі [21])

номічного становища у період з 2000 по 2008 роки.

У період з 2010 по 2019 роки спостерігається тенденція до зростання чисельності емігрантів України на 146 тис. осіб у абсолютному вираженні та на 3,03 % у відносному. Основними причинами збільшення чисельності емігрантів стали наслідки світової економічної кризи 2008–2009 рр., а також бойові дії на Сході України і, як наслідок, початок економічного спаду в країні у період з 2014 по 2017 роки. Усі зазначені причини призвели до зниження рівня життя і сприяли відтоку населення за кордон.

Іншим напрямом отримання даних щодо обсягів міграції є проведення статистичних опитувань. Згідно з даними он-лайн опитування «HeadHunter», у 2019 році громадяни України розглядали роботу за кордоном у трьох основних напрямках: як перший крок до переїзду в іншу країну (40 %), як потенційну можливість заробити гроші (29 %) та як можливість отримати новий досвід та нові знання (27 %). При цьому більше ніж 60 % опитаних готові вивчити іншу мову або отримати додаткову освіту, а 39 % згодні працювати не за фахом [20].

Найбільш популярними країнами для еміграції серед громадян України є Канада (28 %), США (28 %) і Німеччина (21 %), а також Польща, Словаччина, Велика Британія, Чехія, Угорщина та Молдова (19 %) [20]. Згідно з даними Євростату популярними країнами для еміграції серед громадян України є Чехія, Естонія, Польща, Болгарія, Данія, Литва, Латвія, Угорщина, Словаччина [16]. Відпо-

відно до даних ООН, найбільш популярними для еміграції українського населення є такі країни, як Казахстан, Ізраїль, Польща, Білорусь, Німеччина, Італія, Російська Федерація, Канада, США [21]. Розподіл країн за обсягами еміграції українських громадян наведено на рис. 2.

Аналізуючи дані щодо еміграції українських громадян у розрізі країн у 2005–2017 рр., доцільно зробити висновок, що основні центри еміграції припадали на країни Північної Америки та країни європейського регіону. Упродовж 2005–2017 рр. спостерігається тенденція до зростання обсягів еміграції українських громадян.

Країни Північної Америки (Канада та США) є привабливими для еміграції українських громадян через вплив декількох факторів, зокрема більш високого рівня заробітної плати, можливості процедури працевлаштування, високої купівельної спроможності громадян цих країн, наявності досить чисельної української діаспори.

Країни східноєвропейського регіону (Польща, Словаччина, Чехія, Болгарія) є привабливими для еміграції українських громадян через вплив факторів більш високого рівня заробітної плати, вищої купівельної спроможності громадян цих країн, близькості ментальних та культурних особливостей, провадження зазначеними країнами політики залучення мігрантів саме з України та максимальне спрощення процедури офіційного працевлаштування на коротко- та довгостроковий термін, територіальної близькості держав.

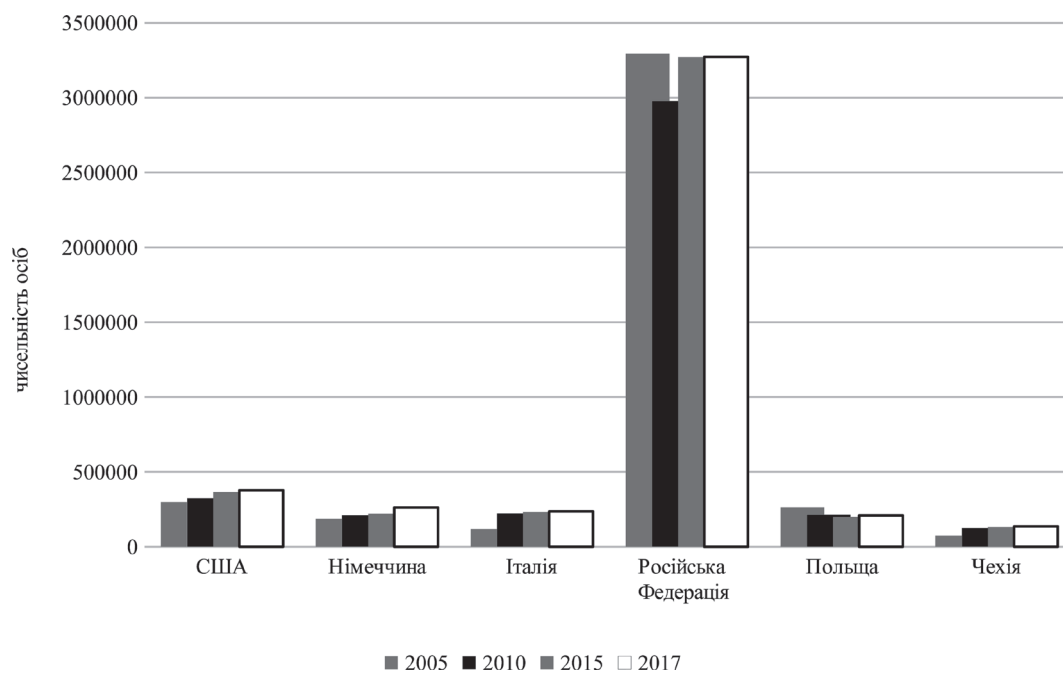

Рис. 2. Розподіл еміграції українських громадян з 2005 по 2017 роки у розрізі країн (складено автором на основі [17])

Країни центральної та південної Європи (Німеччина, Італія) приваблюють українських емігрантів перш за все наявністю високої заробітної плати, високим рівнем життя громадян цих країн, наявністю значного попиту на низькокваліфіковану працю, наявністю розвинутої соціальної сфери.

Доволі велика кількість еміграції українських громадян до Російської Федерації (3 272 тис. осіб) пояснюється впливом декількох факторів. До них належать культурна та ментальна схожість, наявність спільного кордону, вищий рівень заробітної плати, «спадковість» міграційних потоків ще з часів СРСР.

Висновки. Отже, у ході дослідження було визначено, що основними факторами, що впливають на стан та рівень міграційних процесів в Україні, є фактори економічного, політичного та соціального характеру; згруповано основні фактори, що сприяють міграційним процесам у світі загалом та, зокрема, еміграції громадян з України; було виокремлено психолого-особистісні та соціо-психологічні фактори як окремі чинники впливу на міграційні процеси; визначено, що основними країнами, що приймають емігрантів з України, є Польща, Німеччина, Італія, Російська Федерація, Чехія, США.

Список літератури/References

1. Global Migration Data Portal (2019). Available at: https://migrationdataportal.org/?i=stock_

[abs_&t=2015&cm49=804](https://dpsu.gov.ua) (Accessed 28 October 2019).

2. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua>.

State Border Guard Service of Ukraine. URL: <https://dpsu.gov.ua> (in Ukr.).

3. Чумакова В. Умови та фактори міжнародної міграції населення. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2014. Т. 27–28. С. 285–290.

Chumakova, V. (2014). *Umovy ta faktory mizhnarodnoi mihratsii naseleennia* [Conditions and factors of international migration of the population]. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu* [Historical and political problems of the modern world], vol. 27–28, pp. 285–290.

4. Бублій М. П. Фактори міграції робочої сили та особливості її статистичного обліку *Державне будівництво*. 2008. № 1. С. 1–13.

Bublij, M. P. *Faktory mihratsii robochoi syly ta osoblyvosti ii statystychnoho obliku* [Factors of labor migration and features of its statistical account]. *Derzhavne budivnytstvo* [State building], no. 1, pp. 1–13.

5. Бурачек І. В., Грибовський М. М. Економічний ефект трудової міграції в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3 (08). С. 233–237.

Burachek, I. V., Grybovskiy, M. M. (2017). *Ekonomichnyj efekt trudovoyi migraciyi v Ukraini* [Economic effect of labor migration in Ukraine]. *Sxidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*

[Eastern Europe: Economics, Business and Management], no. 3 (08), pp. 233–237.

6. Федоришина Л. М., Шевчук О. І. Вплив міграційних процесів в Україні на модернізацію економіки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. № 3 (101). С. 427–433.

Fedoryshyna, L. M., Shevchuk, O. I. (2013). *Vplyv migracijnyx procesiv v Ukraini na modernizaciju ekonomiky* [Influence of migration processes in Ukraine on the modernization of the economy]. *Socialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy* [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine], no. 3 (101), pp. 427–433.

7. Величко К. Ю., Носач Л. Л., Печенка О. І. Міграційні процеси в Україні: сучасні тенденції та соціально-економічні наслідки. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2017. № 2 (26). С. 232–246.

Velychko, K. Yu., Nosach, L. L., Pechenka, O. I. (2017). *Migracijni procesy v Ukraini: suchasni tendenciyi ta socialno-ekonomichni naslidky* [Migration processes in Ukraine: current trends and socio-economic implications]. *Ekonomichna strategiya i perspektyvy rozvytku sfery tovgivli ta poslug* [Economic strategy and prospects for development of trade and services], no. 2 (26), pp. 232–246.

8. Шульц В. М., Саркісян Л. Г. Проблеми та наслідки інтелектуальної міграції в Україні в умовах глобалізації. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2017. № 9. С. 131–134.

Shulcz, V. M., Sarkisyan, L. G. (2017). *Problemy ta naslidky intelektualnoyi migraciyi v Ukraini v umovax globalizaciyi* [Problems and consequences of intellectual migration in Ukraine in the context of globalization]. *Visnyk studentskogo naukovoogo tovarystva DonNU imeni Vasylya Stusa* [Bulletin of the Vasyl Stus Student Scientific Society of DonNU], no. 9, pp. 131–134.

9. Гбур З. В. Відтік інтелекту за кордон — вплив на економічну безпеку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С. 85–89.

Gbur, Z. V. (2018). *Viddik intelektu za kordon — vplyv na ekonomichnu bezpeku* [Intelligence Department Abroad — Impact on Economic Security]. *Investyciyi: praktyka ta dosvid* [Investment: practice and experience], no. 5, pp. 85–89.

10. Тимофеев А. Проблеми зовнішньої трудової міграції в Україні: сучасні тенденції. Си-

нопсис: текст, контекст, медіа. 2013. № 2. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=stkm_2013_2_13 (дата звернення 28.10.2019 р.).

Тумофеев, А. (2013). *Problemy zovnishnoyi trudovoyi migraciyi v Ukraini: suchasni tendenciyi* [Problems of external labor migration in Ukraine: current trends]. *Synopsys: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media], no. 2. Available at : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=stkm_2013_2_13.

11. Академічний тлумачний словник. Available at : URL: <http://sum.in.ua/s/faktor>.

12. World of Statistics (2014). Pull and Push Factors of Migration. Available at : <https://www.worldofstatistics.org/files/2014/03/Pull-and-Push-Factors-of-Migration-The.pdf>.

13. An official website of the European Union. Available at : https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/push-pull-factor_en.

14. International Monetary Fund: Ukraine (2019). Request for Stand-By Arrangement and Cancellation of Arrangement Under the Extended Fund Facility-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine. Available at : <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/01/08/Ukraine-Request-for-Stand-By-Arrangement-and-Cancellation-of-Arrangement-Under-the-Extended-46499> (Accessed 28 October 2019).

15. Державна служба статистики. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

State Statistical Service of Ukraine. Available at : <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).

16. Eurostat (2019). Residence permits for non-EU citizens. Available at : <https://ec.europa.eu/eurostat/publications/statistical-reports> (Accessed 28 October 2019).

17. United Nations (2017). Workbook: UN_Migrant Stock By Origin And Destination 2017. Available at : <https://tinyurl.com/y65cdyxc> (Accessed 28 October 2019).

18. International Organization for Migration (2018). Available at : <https://www.iom.int> (Accessed 28 October 2019).

19. International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, (2015). Available at: www.worldbank.org (Accessed 28 October 2019).

20. Хвиля : інформаційно-аналітичний портал. Стало известно, куда и почему едут работать украинцы: статистика. URL : <https://hvylya.net/news/exclusive/stalo-izvestno-kuda-i-pochemu-edut-rabotat-ukraincy-statistika.html>.

Hvylya (2019). *Stalo yzvestno, kuda y pochemu edut rabotat ukraynczy: statystyka* [It became known where and why Ukrainians go to work: statistics]. Available at : <https://hvylya.net/news/exclusive/stalo-izvestno-kuda-i-pochemu-edut-rabotat-ukraincy-statistika.html> (in Rus.).

21. United Nations. Available at : <https://www.un.org>. (Accessed 28 October 2019).

22. Западнюк С. О. Сучасні фактори міграції населення як втілення регіональних та загальнодержавних проблем України. *Регіо-*

нальні проблеми України: Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. 2007. С. 90–94.

Zapadniuk, S. O. (2007). Suchasni faktory mihratsii naseleння iak vtillennia rehionalnykh ta zahalnodержavnykh problem Ukrainy [Modern factors of migration are used as cut-off regional and national problems of Ukraine]. *Rehionalni problemy Ukrainy: Neohrafichnyj analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia* [Regional problems of Ukraine: Geographic analysis and search for ways of efficiency], pp. 90–94.

23. Кваша О. С. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 535–540.

Kvasha, O. S. (2017). *Zovnishni mihratsijni protsesy trudovykh resursiv: faktory, stan ta naslidky dlia Ukrainy* [External migration processes of labor resources: factors, condition and consequences for Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economy and society], no. 10, pp. 535–540.

Objective. *The purpose of the article is to analyze the factors affecting the status and level of migration processes in Ukraine.*

Methods. *In the course of the research the methods of comparison and generalization (to provide information on the volume of migration processes in Ukraine) are used. The graphical method is used to visualize the dynamics of changes in the number of migrants from Ukraine and the distribution of emigration of Ukrainian citizens by country. The methods of synthesis and concretization are used to identify and analyze the main factors that influence the status and level of migration processes in Ukraine. Induction and clustering techniques have been used to summarize factors that influence the status and level of migration processes in Ukraine. Methods of specification and abstraction are used in determining the main factors of attractiveness and popularity of countries for migration among Ukrainian citizens.*

Results. *According to the results of the research, the main factors of migration processes in Ukraine are identified. The list of the most popular countries for migration among Ukrainian citizens is specified. The dynamics of changes in the number of migrants from Ukraine in the period from 2000 to 2019 is analyzed. The classification features for the grouping of factors of migration flows in Ukraine are specified. It is proposed to distinguish psychological, personality and socio-psychological factors as separate factors influencing the status and level of migration processes in Ukraine.*

The basic factors of emigration of Ukrainian citizens to other countries are substantiated. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their use in the formation of the legal framework of Ukraine and the development of mechanisms for the implementation of a set of measures of migration policy to reduce emigration flows from the country and attracting foreign migrants to Ukraine at the state and regional levels.

Key words: *migration, factor, emergence of migration processes, classification, migration policy, condition, level.*

Цель — проанализировать факторы, влияющие на состояние и уровень миграционных процессов в Украине.

Методы. В процессе исследования использованы методы сравнения и обобщения (для представления информационных данных по объемам миграционных процессов в Украине). Графический метод использован для наглядного отображения динамики изменения численности мигрантов из Украины и распределения эмиграции украинских граждан в разрезе стран. Методы синтеза и конкретизации использованы для определения и анализа основных факторов, влияющих на состояние и уровень миграционных процессов в Украине. Методы индукции и группировки использованы для обобщения

факторов, влияющих на состояние и уровень миграционных процессов в Украине. Методы конкретизации и абстрагирования использованы при определении основных факторов привлекательности и популярности стран для миграции среди граждан Украины.

Результаты. По результатам проведенного исследования определены основные факторы возникновения миграционных процессов в Украине. Конкретизирован перечень наиболее популярных стран для эмиграции среди граждан Украины. Проанализирована динамика изменения численности эмигрантов из Украины в период с 2000 по 2019 годы. Конкретизированы классификационные признаки для группировки факторов миграционных потоков в Украине. Предложено выделение психолого-личностного и социо-психологического факторов как отдельных факторов влияния на состояние и уровень миграционных процессов в Украине.

Обоснованы основные факторы эмиграции граждан Украины за рубеж. Практическое значение полученных результатов заключается в возможности их использования при формировании нормативно-правовой базы Украины и разработке механизмов внедрения комплекса мероприятий миграционной политики по уменьшению эмиграционных потоков из страны и привлечения иностранных мигрантов в Украине на государственном и региональном уровнях.

Ключевые слова: миграция, фактор, возникновение миграционных процессов, классификация, миграционная политика, состояние, уровень.

Надійшла до редакції 25.10.2019